

alapvetően szolgálat; megbízatást erre a gyülekezet ad a Szentlélek kiválasztó munkája alapján. Három szolgálatot és ennek megfelelően három tisztséget ismer a református gyülekezeti rend: az igehirdetői–tanítói, a diakoniai és a vezetői (presbiter) tisztelet. Ez a felosztás elsősorban az újszövetségben gyökerező egyházi hagyományon és nem a krisztológián alapul. Végső megindoklása azonban Krisztus hármassága és az abból a keresztyén hívő számára levezetett hármasság (az egyetemes papság értelmében). A választás és elhivatottság nem jelent ellentmondást, hanem kiegészíti egymást. A gyülekezet vezetését csak a hármasságot viselők közössége láthatja el. A reprezentatív egy-ember vezetéssel és felelősségvállalással a református egyházi rend elutasítja. Minden gyülekezetben jelen kell lennie mindhárom tisztségnek és funkciónak, ezt a gyülekezetek nem ruházhatják át gyülekezet feletti másodlagos szervezetekre vagy intézményekre. Ha utóbbiak (egyházelnök, országos diakoniai szervezetek stb.) léteznek is, csupán a gyülekezet alapfeladatainak a kiegészítését vagy támogatását jelenthetik.

Hely hiányában nem térhettem ki további kérdésekre és részletekre. Ha azonban az elmondottakkal sikerült olvasóinknak felvilágosítást nyújtanom és esetleg a református teológia elmélyültebb tanulmányozására ösztönözni, akkor ez az összefoglalás elérte célját. Bizonyára tartalmaz a református tradíció sok olyan elemet, amely mind az ökumenikus párbeszéd, mind a keresztyéneknek a világban való helyállása szempontjából időszerű értéket jelent. Különböző pedig ez a teológia is, mint mindegyik, rá van utalva a bírálatra és kiegészítésre a többi hagyomány részéről. Isten Igéjében való közös és kritikai elmélyülésre mindig nyitottnak kell maradnunk.

Végül tegyük fel a kérdést: mi él ebből a református tradícióból korunkban? Az elmondottak ma is alapvető igazságokat jelentenek a református teológia és egyházak számára. Ahol ez a hagyomány elhalványul, ott gyakran – hasonlóan más egyházakhoz – a református keresztyéneknek az Igétől való eltávolodása, a református istentan, etika és egyháztan mélységének, életerejének az elhalványodása az ok. Így itt is érvényes a reformáció követelése: az egyházat újra és újra meg kell újítani.

Roger Schutz

AZ EGYHÁZNAK NEVEZETT PÁRATLAN KÖZÖSSÉG *

Krisztus ruháját szöni

Az utolsó 15 év során a történelem régi megoszlásaihoz új szakadások társultak a keresztyének között. Sokan már semmi érdeklődést sem tanúsítottak

* Fejezet a szerző „Etonnement d'un amour” c. könyvéből. Kérésünkre ezt küldte be nekünk, mint az utóbbi időkben folytatott ökumenikus elmélkedéseinek legjobb ki-fejezőjét.

Isten népének látható egysége iránt, sőt odáig jutottunk, hogy néha újra divattá vált a szakadások és ellentétek magasztalása.

Eléggé tudatában vagyunk-e, hogy ha a megosztás véglegesül, egy adott pillanatban már késő lesz megállítani a széthullás folyamatát? Lerázni magunkról a gyanakvást, és így hozzájárulni a szétszakított emberek kiengesztelődéséhez: ez küzdelemmel jár, hogy mindig készek legyünk lankadatlanul újrakezdeni, tiszta szívvel, sohasem számíthatásból, egyezkedésből vagy emberi tervezetésből.

Bizonyos, hogy a kiengesztelődés keresésének útja sohasem könnyű. Ha érzéstelenítené az embert, elaltatná energiáit, fojtogató beletörődésre vezetné, akkor az ellenkezőjét érné el a kiengesztelődésnek.

Az ökumenikus hivatás feladata pontosan az volt, hogy kiengesztelje a különböző vallású keresztényeket. De lendületes kezdeti haladás után zsákutcába jutottunk. Az ökumenikus párbeszédet folytatódtnak, párhuzamos utakon futtatva tovább a keresztényeket. Semmi több.

Ma az ellentétek magasztalásának áramlata csökkenőben van. Így az ökumenikus hivatás megtalálhatná a kiutat a zsákutcából. De még a pusztában járunk... A sívár pusztában Isten szól, a maga nyelvén, nem a mienken.

Egyesek, akiknek néha őszinte gondjuk a zsákutcából kivezető út, határozottan olyan ösvényekre tértek, amelyek elvágják őket Isten népének együttesétől.

Mások, ugyanezzel a céllal, kísérleti léggömböket bocsátottak föl. Ismerték a kockázatot, hogy ezek a magasban szétpukkanhatnak. De legfőbb gondjuk az volt, hogy megmaradjanak Isten népében, s így belülről öntsenek beléje új eleterőt.

A keresztények közti közösség láthatóvá tételére csak úgy lehet törekedni, ha belül vagyunk. Éppen úgy, mint ahogy az egyes ember is csak belülről változhat meg, sohasem kívülről jövő felszólításokkal. Keménység és külső nyomás mindig zsarolásra, az emberi szabadság elleni támadásra vezetett.

A közösséget új kötelekekkel összefűzni annyit jelent, hogy szálakat szövünk. Néha egyetlen szál is elég. És akár tudjuk, akár nem, ezzel Krisztus ruháját, az ő Egyházát szövük.

Minden dimenzióba táruuló közösség

Miért foglalkoztat annyira bennünket ez az „Egyház“-nak nevezett páratlan közösség? Mert Krisztus nem folytatódhat az emberiség történelmében, ha nincsenek egy néppé forrt keresztények. A Krisztus iránti elszigetelt szeretet saját bensőségünkbe való bezárkózásra vezet. Ha viszont úgy szeretjük Krisztust, hogy a közösséget szeretjük testében, az Egyházban, az a határtalanba tágít.

És miért tölt el olyan szenvedéllyel az Egyháznak ez a katolicitása, ez a minden dimenzióba tágult egyetemessége? Ott a mélység dimenziója, a szemtől szembe kerülés a szemlélődésben; a szélességé: szolidaritás az embernek ál-

dozatul esett emberrel; a magasságé: alkotó erő az egyszerű szépségben, a közös imában.

Nem önmagáért szeretjük szenvedélyesen az Egyházat. Mihelyt önmaga lesz a célja, kicsinyeskedésre van kárhozzátva, ezerféle megfellebbezhetetlen ítélet tördeli szét apró testecskékre, kicsiny vagy nagy felekezetekre.

Nem önmagáért érdekel bennünket az Egyház, hanem akkor, ha ösztönzést ad, hogy keressük Istent az imádás forrásainál, ha sürget, hogy Krisztust éljük az emberek elé, és ha a kommúnió helyévé válik az egész emberiség számára.

Ez az Egyház nevű páratlan közösség elveszíti jelentőségét, ha nem egyetemes, ökumenikus, katolikus, ha nem képes hordozni az egész emberközösség kínját és reményét. Nem a kiváltságosoknak vagy a hit elítjének fenntartott hely, hanem nyitott mindannyiunknak, a föld szegényeinek.

Persze bármilyen nyitott is az Egyház, körvonalai vannak: egy test körvonalai. De nem érdekel, ha tagjai nem testvérei minden embernek, a nemhívóknak is.

A hit egyöntetőségének forrásainál

Az Egyház ma történelmének egyik nagy kihívása előtt áll: Eléggé tudatában van-e, hogy ő az egyedüli lehető hely, amely az egyetemes közösség és barátság kovászának szerepét játszhatja az egész embercsaládban?

Hogy ez a kovász áthassa az embereket, annak van egy előfeltétele: a keresztények kiengesztelődése ne várasson magára tovább. Máskülönbén hogyan utalhatnának a ki nem engesztelődöttek a szeretet Istenére, és hogyan eszmél-tethetnék embertársaikat saját életükkel Istenre? Beszélhetnek-e tovább becsületesen ökumenizmusról, ha ők maguk nem valósítják meg a konkrét, azonnali kiengesztelődést? Ha csak azokat szeretik, akik őket szeretik és hozzájuk hasonlítanak – nem tesznek-e így a hitetlenek is? A keresztények közti megosztások következtelensége hitelét veszi szavaiknak, és eltávolítja az új nemzedéket az Egyháztól.

Amikor két különvált ember keresi a kiengesztelődést, lényeges követelmény, hogy először fölfedezzék a másik sajátos adományait. Ha mindegyik azt állítja, hogy neki mindene megvan, és mindent csak adni akar, semmit sem kapni, akkor a kiengesztelődés sohasem valósul meg.

Ugyanígy van a különvált egyházakban. A kiengesztelődés nem jelenti az egyik győzelmét a többiek megalázásával. Nem jár vele, hogy megtagadjuk azokat, akik a krisztusi hitet közölték velünk, inkább föltételezi, hogy fölfedez-zük a többieknek osztályrészül jutott adományokat.

A reformációból eredő közösségek felfigyelnek-e ilyenformán az eukarisz-tiára mint az egyöntetűség forrására a katolikus egyházban? A katolikus egyház az idők minden viharában elérte, hogy az eukarisztia a hit egyöntetűségének forrása maradt. Földalatti folyóként szeli át egész történelmét, még a legsöté-

tebb szakaszokat is (míg a protestantizmusnak mindig természetében rejlett, hogy mindenkinek lehetőséget nyújtson Krisztus szavainak egyéni értelmezésére, beleértve az eukarisztiára vonatkozó szavakat is).

Az eukarisztiát, Krisztus imádandó jelenlétét a kenyér és bor színében, nem élhetjük meg könnyed gépiességgel, hanem mindig csak a szegénység és szívbeli bánkódás szellemében, gyermeki lélekkel, egészen életünk alkonyáig. Amikor X. Pius pápa e század elején hozzáférhetővé tette az eukarisztiát a gyermekeknek is, ritka beleérzőképességnek adta példáját.

Az eukarisztia azokért van itt, akik Krisztust éhezik. Amikor egy megkeresztelt éhezi az eukarisztiát és közeledni akar hozzá, amikor Krisztus hívja, ki merne elutasítani?

Hosszú belső csendben elidőzve az eukarisztia előtt – miközben látszólag nem történik semmi – érelték meg sokan életük nagy elhatározásait. Lényük legmélyéig, a tudattalanig hagyták megragadni magukat.

„Az én országom bennetek van”: az eukarisztia minden pillanatban megvalósítja Krisztus e szavát, annak számára is, aki alig mer ilyet elképzelni, még akkor is, ha a szívben nem ver érezhető visszhangot.

A katolikus egyház mindenekelőtt az eukarisztia egyháza. De van egy másik sajátos adománya is: képes volt kiválasztani embereket, hogy bűnbocsánatot vigyenek, feloldozzák a földön azt, ami nyomban feloldozást kap az Országban is, leemeljék az emberek válláról túl nehéz terhüket, eltöröljék a múltat, akár az előző pillanatot is.

A gyónásban megadatik, hogy a lehető legközvetlenebbül kifejezhetjük, ami lelkiismeretünket nyomja. Senki sem tudja elmondani minden bűnét. De már az is óriási dolog, ha elmondjuk, ami abban a pillanatban eszünkbe jut, hogy megkapjuk a kiengesztelődés szentségében Isten elképzeltetlen bocsánatát.

Egyesek manapság azt hitték, úgy vesszük el az ember büntudatát, hogy bagatellizáljuk vagy éppen tagadjuk a bűnt. De meg kell állapítanunk: az ilyen magatartás egyáltalán nem ment meg a büntudattól, inkább átjárja vele az egész embert, úgyannyira, hogy eltörülhetetlenné, sőt kitéphetetlenné válik.

Vannak, akik nagy komolysággal, gyakran járulnak a gyónáshoz, annyira szükségét érzik, hogy éljenek ezzel az egész múltat eltörölő, látható jellel. Mások, ugyanilyen komolysággal, ritkábban járulnak hozzá, annyira tudatában vannak, hogy Isten megőrzi őket bocsánatában.

Mind a két esetben a gyónás – bármilyen ügyetlen legyen is – lényeges alkalom az Evangélium friss erejének új megtapasztalására, az újjászületésre. Ott tanuljuk meg elfújni a lelkifurdalásokat is, mint ahogy a gyerek fújja el a hervadt levelet. Ott az Isten jósága, a tökéletes öröm hajnala.

Ami a protestáns egyházakat illeti, az ő sajátos adományuk mindenekelőtt az volt, hogy az ige egyházai. A katolikus egyház is mindig kereste a Szentírásban az isteni élet forrását. De elismerik-e a katolikusok, hogy a protestan-

tizmus legjobb tulajdonsága az volt, hogy fölfedezték Isten igéjének megragadó befolyását a személyes életben?

Mindig arról van szó, hogy Istennek ezt az igéjét – nem elszigetelten véve, hanem az írás egészébe helyezve – azonnal átvigyük a gyakorlatba.

Ha eszünkbe jut, hogy voltak a 17. és 18. századnak nagy protestáns lelki emberei, akiknek írásait és költeményeit egy Bach János Sebestyén párfát ritkító bensőséggel dolgozta fel korálokban és himnuszokban, akkor jobban megértjük, mennyire szerették az emberek az Isten igéjét, milyen komolyan vették egyéni életükben, mennyire tápláléka volt a belső életnek, mennyire áthatotta, megmozgatta, alakította lényé legbensejéig a protestáns keresztényt.

Hatalmi eszközök nélküli Egyház

Az új nemzedékben egyes fiatalok szeretik az Egyházat, de elfojtott szendéllyel. Lelkük legmélyéig megzavarják őket azok, akik – egyes keresztények vagy intézmények – bőséges anyagi eszközök lehetőségeivel élnek, építkeznek, tőkét kuporgatnak vagy fektetnek be.

Jóval Krisztus eljövetele előtt Jeremiás próféta ezt kiáltotta: „Az én népem elhagyta az élő vizek forrását, elcserélte Isten sugárzását ciszternákkal, amelyek nem tartják meg a vizet.” Ma is ugyanígy töprengenek a fiatalok. Az abszolút Istent, az ő sugárzását elcserélik-e az emberek ciszternákkal, amelyekben nem marad meg az élő víz? A fényűző eszközök és a hatalmi föllépés előbb-utóbb a közösség halálát okozzák.

Az új nemzedék épp oly kevésbé egyoldalú, mint elődeik. Nem arról van szó, hogy elutasítsák a történelem során épült templomok művészi fényének csillogását. Művészi alkotások nélkül kifejlődnek a puritanizmus és a szektáság áramlatai, embertelenné tesznek, és nyomásuk rossz lelkiismeretet okoz. Inkább arról van szó, hogy mindent a teremtés egyszerű szépségében használjunk fel; maga a művészet is Isten ajándéka. Az eszközök egyszerűsége nem vezet színtelenségre vagy szellemtelenségre; a szokásos, az egyhangú kelt unalmat.

Természetesen egyszerű eszközök használata nem jelenti azt sem, hogy elutasítsunk olyan eszközöket, amelyek nélkülözhetetlenek a világárányú érintkezés megvalósítására.

De az új nemzedék szemében az számít, hogy az Egyház olyan forrást tár fel, ahonnan mindig újból ámuló csodálkozás fakad. Az új nemzedék számára akkor lesz felismerhető az Egyház, amikor a keresztények nem a megmaradást, hanem a születést és újjászületést keresik benne. Akkor ismerzik meg, amikor eléri a teljes, testből és lélekből álló embert. Akkor lebilincsel, kockázatvállalásra hajt, mindig új kockázatok vállalására Krisztusért és az Evangéliumért, életünk utolsó leheletéig.